

Poezii ocazionale (Gelegenheitsgedichte)

Pentru bunicii Textor

(*An die Großeltern Textor*)¹

Preanobile bunic! Un an nou se înstrună,
De-aceea datoria mi-o împlinesc îndată,
Cu preacinstire scriu din inimă curată;
Chiar de nu sună bine, intenția e bună.
Cel ce-nnoiește timpul, norocul vă-nnoiască
Și să vă-ncoroneze-n ăst an cu bunăstare,
Ce, precum cedrii, fie puternică și tare,
Iar soarta bună-alături mereu să vă-nsoțească.
Loc vă rămână casa de binecuvântare
Și-n mâini moenica² vâslă mult timp să vă fie,

¹ Poemul, un „casualcarmen“ (scris pentru o anumită ocazie), a fost compus „la îmbucurătorul început de an 1757“ ca semn al „stimei și iubirii“ „ascultătorului și respectuosului“ nepot de șapte ani și a fost caligrafiat chiar de acesta (rămânând prima din scrierile păstrate de la Goethe) pentru bunicul său, Johann Wolfgang Textor (1693–1771), consilier imperial la Frankfurt, căsătorit cu Anna Margaretha Lindheimer (1711–1783). Mama poetului, Katharina Elisabeth (1731–1808), prima dintre cei cinci copii rămași în viață ai familiei Textor, s-a căsătorit cu Johann Caspar Goethe, consilier imperial. Bunicul, filoautriac și antiprusac convins, foarte respectat în epocă pentru desăvârșirea sa diplomatică și toleranța protestantă, a fost descris de Goethe în *Aus meinem Leben. Dichtung und Wahrheit* (Din viața mea. Poezie și adevăr).

² În original „Mönninens Ruder führen“, simbolizând rămânerea bunicului Textor la cârma orașului Frankfurt. Moenus era numele latinesc al fluviului Main.

Podoabă sănătatea pân' la sfârșit, târzie,
Căci asta e, desigur, comoara cea mai mare.

Preanobilă bunică! Din an întâia zi
În pieptul meu trezește simțiri înduioșate
Și versuri să vă scriu îmi cere, care poate
Nici un cunoscător de vers nu le-ar citi.
Și totuși aste versuri, chiar slabe de-s, precum
Urarea mea, iubire asupra-vă revarsă...
Și binecuvântarea să vină-asupra voastră
Și Domnul să vă fie-adăpost, ca până-acum.
Și El să vă aducă tot ce-ați dorit, din plin,
Iar anii cu-nceputuri să nu fie puțini.
Aceste versuri, dar, sunt primele ce-ntrem;
Mai pricepută pana-mi va crește peste vremi.

(Grete Tartler)

**[În cartea de oaspeți a lui
Friedrich Maximilian Moors]¹**

(/In das Stammbuch von
Friedrich Maximilian Moors/)

Iată cum e chipul lumii
De e zisă cea mai bună²:
Cam ca borta de-ucigași,
Cam ca de cheflii sălaș,

¹ Textul, tipărit prima oară în „Didaskalia“, supliment al „Frankfurter Journal“, nr. 244, 3.9.1865, a fost scris în caietul colegului Moors care pleca la studii la Göttingen, în timp ce Goethe urma să plece pentru același motiv la Leipzig. Prima parte e o așa-numită „Priamel“, scurt poem din sentenții versificate, de tradiție medievală, formulă folosită în diverse împrejurări; se presupune că e un citat anonim, preluat de Goethe ca introducere.

² Ironizare a teoriei iluministe optimiste răspândite de Leibniz și Christian Wolff.

Cam ca Opera în sală
Cam ca masa magistrală¹
Cam ca mintea de poeți
Cam ca rarități de preț
Cam ca bani pierduți în hume²,
Iată cea mai bună lume.

Risum teneatis amici!
Horatius³

Autorul care scrie
De ceva-i mânat, se știe,
Și-Alexandru împărat
De ceva a fost mânat,
Și-alți eroi; mă-nscriu și eu
Nedorind să fiu uitat.

Frankfurt am Main
28 August 1765.
Goethe
Iubitorul de ș.f.⁴

(Grete Tartler)

¹ Cheful dat după susținerea cu succes a examenului de magistru.

² În text, „bani devalorizați“.

³ În latină în original: „Țineți-vă râsul, prieteni“. Horațiu descrisese, la începutul epistolei sale *De arte poetica*, o întruhipare cu cap de om, coamă de cal, gușă de pasăre, pene, chip de femeie și trup de pește, cu care Goethe compară imaginea absurdă și ridicolă a lumii descrise.

⁴ Prescurtare pentru „Iubitorul de științe frumoase“ (în text, „d.s.W. Liebhaber“, pentru „der schönen Wissenschaften Liebhaber“). Astfel erau numite poezia și retorica, materiile pe care Moors urma să le studieze la Göttingen; același lucru l-ar fi dorit și Goethe, înainte ca tatăl său să decidă studiul științelor juridice și să-l trimită la Leipzig.

Cristinel¹
(Christel)

Adesea-s trist, mi-e firea plânsă,
mi-e sângele amar!
Cu mica mea Cristina, însă,
E totul bine iar.
O văd aici, o văd trecând,
Dar ce nu am habar e
Nici cum, nici unde și nici când,
De ce mi-e dragă oare.

Sprâncenele în arc hoțesc
Și negrii ochi văpaie
O dată doar de le zăresc
Și sufletu-mi se-ogoaie.
Mai are-o față gura dulce
Și-obraji rotunzi ca ea?
Și, ah, mai e ceva rotund, ce
Nu m-ar mai sătura!

Iar când mi-e dat cu ea să zbor
În dans german rotit,
E totul viu, tulburător,
Și cât sunt de-implinit!
Când ea e-ncinsă și-amețește
Mi-e leagăn brațu-ndat,
Doar ca s-o strâng la piept, firește;
N-aș vrea un alt regat!

Când mă privește cu amor
Și uită restul și

¹ În manuscrisul din 1774 titlul e *An Christiane R.* Poemul a fost tipărit prima oară în „Teutscher Merkur”, aprilie 1776, fără titlu; cu denumirea *Christel* a apărut în 1779, apoi ca *Taumel* („Amețire”) în *Schriften* („Scrieri”), 1789, fiind preluat definitiv în *Werke, II, Lieder* (Opere, II, „Cântece”) cu actualul titlu. O persoană cu numele Christiane R. nu a fost identificată.

La pieptul meu tremurător
Ne dăm săruturi mii,
Fiori spinarea îmi pătrund
Și până-n vârf de deget,
Și-atât de slab și tare sunt
Și-n rău și-n bine preget!

Aș vrea mai mult și tot mai mult,
Prea scurtă ziua-mi pare;
O noapte-ntreagă s-o ascult
N-ar fi cu supărare.
Cândva în brațe vreau s-o țin
Cu patimă și dor,
Iar dacă tot nu scap de chin,
La pieptu-i vreau să mor!

(Grete Tartler)

Salvare¹
(Rettung)

Iubita mi-e înșelătoare,
De-atunci plăcerii-s rece;
M-am dus la apa curgătoare,
Însă și apa trece.

Stăteam tăcut și-ntunecat,
Mintea-mi era ca beată.
Ci în torent m-aș fi-necat
Luându-mi lumea toată.

¹ Poemul a văzut lumina tiparului prima oară în luna mai 1775, fiind preluat ulterior în mai multe volume, până la ediția din 1815, *Werke, II, Lieder* (Opere, II, *Cântece*).

Deodată-am auzit chemând –
Cu spatele stam încă –
Încântătorul glas și blând:
„Vezi, apa e adâncă!”

Înfiorat mă-ntorc; venea
Spre mine-o dulce față.
„Dar cum te cheamă?” „Käthchen”¹ (Ea).
„Frumoasă minunată,

M-ai smuls din moarte, așadar,
Dator ți-s pe vecie.
Dar numai viața e-n zadar!
Noroc tu să-mi fii mie!”

Apoi am plâns pe al ei umăr;
Duios ochii-nhidea.
Și sărutări – fără de număr.
Moartea – nu știm de ea.

(Grete Tartler)

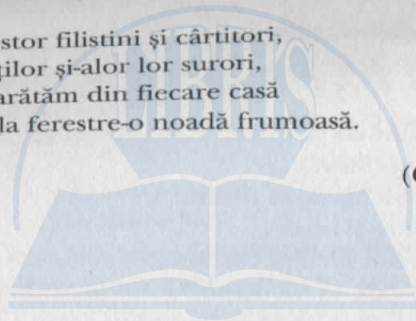
¹ Speculații biografice nesigure s-au făcut asupra mai multor Catharine cunoscute de Goethe (Catharina Fabricius, Catharina Crespel sau Catharina Gerock); poate fi însă vorba și de un nume generic, un fel de înlocuitor pentru „Mädchen”, „fată”, datorită asonanței cu acest cuvânt.

[Pentru Johann Heinrich Merck]¹
(/An Johann Heinrich Merck/)

În vechi veșmânt eu îți trimit
Un copilaș nou zămislit,
De nu-i stă chiar nimic în drum,
Vechi chiloțeei i-s și-acum.
Noi,ăștia mai noi și vulpi bătrâne,
Avem mirosul care să ne mâne,
Și-am construit, cum toată lumea știe,
O casă veche pentru novice.
Și se mai zice precum că scrie
Acolo la Evanghelie
Că mustul nou se împlinește
Când vechiul furtun plesnește.
Păi, chiar contrariul e-adevărat,
Că vechimea noul furtun l-a crăpat.
Cică nici nu mai putem purta
Armura, coiful, lancea, sabia,
Că zăcem cu toții morți de tot,
Precum furnicile pe sub un ciot,
Când totuși ni-i curajul viu,
De-adevăratelea zglobiu.
Păruchierilor palavragii
Și criticilor literari zbanghii,
Și scribilor sfătoși și-altor copii
Și păcătoșilor literați, să știi,
Le dăm cu tifla-n nas acum
Cu ură și dispreț oricum.

¹ Scrisă pe o foaie de desen, fiind probabil gândită drept cadou pentru Johan Heinrich Merck cu ocazia Crăciunului din 1774. Tonul pueril este îmbinat cu reminiscențe de lecturi poetologice și estetice și precede tonul critic, iconoclast și anticanonic al viitorului virtuos în ale literelor. Este una dintre cele mai importante poezii ale acestei perioade, în care percepțiile curentului Furtună și Avânt sunt prefirurate prin mijloace poetice. Vechiul este antichitatea, noul este contemporaneitatea care o denaturează, precum în poezia unui Johann Georg Jakobi.

Acestor filistini și cântitori,
Fraților și-alor lor surori,
Le-arătăm din fiecare casă
De la ferestre-o noadă frumoasă.

(George Guțu)

Pentru Lottchen¹

(An Lottchen)

Din vârtejul unor bucurii
Sau al grijilor și-a inimii-ncordare
Mă gândesc la tine, Lottchen, doi gândim²
Cum în liniștea de roșie-nsurare
Mâna ne-ntindeai prietenește
Tu, din mijlocul atâtor flori
Și-al naturii miez strălucitor
Ne dezvăluiai adeseori
Nimbul unui suflet ce iubește.

Bine-mi pare că nu am greșit
Și din prima clipă gura-mi spuse,
Cum și inima la fel știuse,
Că ești un copil desăvârșit.

Creștem și-nvățăm retrași, în pace,
Și apoi cădem deodată-n lume,
Ne-nconjoară mii de valuri, spume,
Totul ne incită și ne place

¹ Prima tipărire în 1776, cu titlul *Brief an Lottchen (Scrisoare către Lottchen)*, preluată în 1789 (*Schriften*) cu titlul *An Lottchen*. În perioada șederii la Frankfurt, Goethe a cunoscut, la Johanna Fahlmer, o prietenă a acesteia, Charlotte (Lottchen).

² Goethe și Johanna Fahlmer.

Sau ne supără, din oră-n ore
Oscilăm cu simț neliniștit,
Presimțim și piere ce-am simțit
În vâltori de lumi multicolore.

Uneori lăuntru ni-l străbate
Vreo speranță sau dureri se-ncheagă;
Cine, Lottchen, să ne înțeleagă?
Cine inima să ne-o cunoască poate?
O, -nțeleasă ar vrea ea să fie,
Într-o altă inimă să se aline,
Dublu-ncrezător gustând mai bine
A naturii suferință, bucurie.

Ochiul deseori în jur se uită
Și găsește totul ferecat;
Partea bună-a vieții e trecută
Ne-mpăcat, dar și netulburat;
Azi, spre marea ta nemulțumire
Te-a respins ce ieri te atrăsese.
Oare poți să-i porți numai iubire
Lumii ce trădează-atât de-adesă
Și la plângerea sau bucuria ta
Cu-ndârjire stă tot înghețată?
Spiritul se-nchide-n sine, iată,
Inima – cum nu s-ar fereca?

Te-am găsit și ți-am ieșit în cale:
Dă-i iubire, cerule,-strigat
Implorându-i binecuvântarea;
Prin prietenă acum ți-a dat.

(Grete Tartler)